

Bölüm 2

HALICILIK EĞİTİMİ VE HALI EKSPERLİĞİ

Sibel YILDIZ KISACIK¹

“Eski Türklerde eğitim, çocukta, doğa koşullarına bağlı ve bununla etkileşim içinde gerçekleşiyordu.” Hayat içinde, hayat için eğitim” fikri egemendi. Hayat için gerekli olan bilgi, beceri ve alışkanlıkları, toplum içinde varlıklarını devam ettirecek şekilde eğitim yoluyla kazanıyorlardı” (Binbaşoğlu, 1995: 7).

Halicilik eğitimi tarihi için; ilk düğümlü halı olan Pazırığın yapıldığı öne sürülen dönem olan M. Ö. III.-V yy. öncesinde başlamıştır demek hata olmasa gerek. Bir toplulukta halı dokunuyorsa, topluluk üyeleri bu üretime katılmaktadır. Bayanlar halı dokurken çocuklarını dokuma tezgâhlarının yanına bir minder üstüne oturtur, hem dokuma yapar hem de çocuklarıyla ilgilenirler. Çocuklar büyürken yaşamın doğal sürecinde öğrenilen gereklilikler arasında düğüm atmasını öğrenmiş olurlar. Uzun dönemler yaylak-kışlak hayatı yaşan Türk’ler, halı- kilim dokumacılığını yaşamsal ihtiyaçlarını giderme adına hayatlarının içinde öğrenmiş olmalılar. Kolay taşınabilir metalleri üretilip, süsleme unsurlarını bu metaller üzerinde oluşturacaklardır.

Günümüzde de ülkemizin kırsal kesimlerinde özellikle kız çocukları halı dokumayı aile içinde annelerinden öğrenmeye devam etmektedir. Dokuma atölyelerinde halı dokumayı öğrenenler ise genelde bir meslek edinmemiş sonradan meslek edinme adına bu atölyelerde halı dokumayı öğrenmektedirler.

Ölmez’in Niğde ve çevresinde yaptığı araştırmada halı dokuyucularının, dokumayı öğrendikleri kaynaklar arasında % 54.29 ile aile içi seçeneği en yüksek oranı göstermektedir. Aynı araştırmada dokumaya başlama yaşı 7-12 yaş aralığı olarak verilmiştir. Bu yaş aralığı araştırma grubunun % 22.86’ lık bölümünü kapsamaktadır. Altınbaş ve Yazıcıoğlu da yaptıkları araştırmada dokumaya başlama yaşını 6-10 yaş aralığından başlatmışlardır. Bu yaş grubu, araştırma grubunun % 33.06’ lık bölümünü oluşturmuştur (Ölmez, 1999: 174).

Araştırmalardan anlaşıldığı üzere 6-7 yaşlarında başlanan halı dokumacılığının öğrenme aşaması aile içinde gerçekleştiği söylenebilir. İlerleyen yaşlarda gerçekleşen halı dokumacılığını öğrenme ise; kurslarda, atölyelerde ve arkadaş akraba ortamlarında olmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ömer Halisdemir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü. sibelyildiz39@hotmail.com

Halıların takdir ve değer tespitinde diğer önemli özelliklerde halının desen planı ve üzerinde kullanılan yanışlarla, renklerdir. Bir halının desen planına bakarak Niğde ya da Hereke halısı mı olduğu hakkında fikir edinilebilir. Desen özelliklerinin analizine, renk değerlendirmesi de katılırsa bölge ve teknik saptaması daha kolaylaşacaktır. Bu değerlendirmeleri yapmak için duyu organımızın öğrenme işlemine birebir zaman içerisinde katılımı gerekir. Duyu organlarımızın katıldığı öğrenmenin kalıcı iz değişiklikleri oluşturduğunu düşünülürse, farklı yöresel özelliklere sahip halıların renklerini, desenlerini gören sektör çalışanı bir süre sonra yöresel halıları hemen tanıyacaktır. Pamuğun, yünün, ipeğin kokusunu tanıyan biri girdiği ortamdaki halının ipinin kokusundan halının dokuma malzemesini algılayacaktır. Diğer bir duyuyla algılama yöntemi halıyla temas etmekle bireye yerleşir. Yün, pamuk, ipek el halılarına ya da makine halılarına dokunarak tuşe özelliklerinin bıraktığı etkiyi bilir.

KAYNAKLAR

- ANONİM. (1975). *Kültür ve Turizm Bakanlığı*. Web: <http://kvmmg.kulturturizm.gov.tr/BelgeGoster.aspx>. 28 Aralık 2007 tarihinde ulaşılmıştır.
- ANONİM. (2007). *Türkiye İhracatçılar Meclisi Genel ve Sektörel Sorunlar*. İstanbul.
- ANONİM. (2008). *Ahilik*. Web: <http://www.ahilik.net/pages/makaleler.htm/10> Kasım 2008 tarihinde ulaşılmıştır.
- ARSLAN, H., Seval. (2002). *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi Raporu ve Bağlayıcılığı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilimdalı, Ankara.
- BİNBAŐIOęLU, Cavit. (1995). *Türkiye' De Eğitim Bilimleri Tarihi*. Meb Yayınları. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- GÜLLER, Kamil. (2008). web: <http://kamilguller.com/karaman%20carpets.htm/> 8 kasım 2008 tarihinde ulaşılmıştır.
- HAACK, Hermann. (1975). *Doğu Halıları*. (Çev: Neriman Girişken). Ankara: Baylan Matbaası.
- HALI DERęİŐİ, (2009). Web: www.hali.com.tr. 2 aralık 2009 tarihinde ulaşılmıştır.
- İKV. (2009). *Trips*. Web: www.ikv.org.tr 04 Ocak 2009 Tarihinde Ulaşılmıştır.
- ILDIZ, Erdoğan. (1992). *Türk El Halıcılığında Verimliliği Arttırmak İçin Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri* (İzmir). Ankara: Ttk Basımevi.
- İLHAN, T. (2008). Tasarımlarda Hukuk. *Halı Dergisi*. Web: http://www.hali.com.tr/Haber/Dergi/11/Tasarimlardahukuk_11_Devam.Htm. 27 Aralık 2008'de Ulaşılmıştır.
- KAYIPMAZ, N. (2008). *Halıcılık Tarihi*. Web: <http://www.1forum.us/cografya/ulkemizde-halicilik-13320.html>. 26 ağustos 2009 tarihinde ulaşılmıştır.
- MUSİAD. (2008). Web: www.musiad.org.tr/disiliskiler/detay.asp?dik=7&haberid=64/ 2 aralık 2008 tarihinde ulaşılmıştır.
- ÖLMEZ, Filiz Nurhan. (1999). *Niğde İlinde El Dokusu Halıcılık ve Üretilen Halıların Bazı Teknolojik Özellikleri Üzerinde Bir Araştırma*. Ankara: Basılmamış Doktora

Sosyal Bilimler Araştırmaları I

Tezi.

- ÖZKÖSE, Kadir. (2005). Anadolu'da Cömertlik ve Kardeşlik Teşkilatı Ahilik. *Somuncu Baba, Aylık İlim Kültür ve Edebiyat Dergisi*, Ankara: Ajans Türk Basım Sanayi, Sayı No: 58.
- PANOFKY, Erwin. (1968). Hümanist Bir Bilim Dalı Olarak Sanat Tarihi, Görsel Sanatlarda Anlam. (Çev: Afife Batur, Selçuk Batur). İstanbul: Gün Matbaası.
- PARLAK, Tahsin. (2002). *Geleneksel Kazak Halı Sanatı ve Tika Aral Bölgesi El Halıcılığını Geliştirme Projesi*. Tika Yayınları, Ankara: Aydoğdu Ofset.
- SPO. (2008). *Mevzuat*. Web: [Http://www.spo.org.tr/mevzuat/mevzuat_detay.php?Kod=6/Ulaşım](http://www.spo.org.tr/mevzuat/mevzuat_detay.php?Kod=6/Ulaşım), 26 Aralık 2008 Tarihinde Ulaşılmıştır.
- UĞURLU, Aydın. (2000). El Dokumalarında Sanatsal Gelişim Süreci. II. Ulusal Türk El Dokumalarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyum Bildirileri. Konya.
- YILDIZ, Musa. (2006). DOĞU EDEBİYATI. web: www.doguedebiyati.com/nusha%2006/musatanitim.doc/ 20 Aralık 2008 tarihinde alınmıştır.